

טועמיה

טעמי הלב

= חתימת הזמן =

הנה הנה חותמים בטבעת כסף בכיסופי אהבה את הזמן החורף - אשר השקענו בה את מיטב כוחותינו, בשקידה ויגיעה, באהבה ושמחה, המשמשת לטבעת נוספת על שרשרת העליה - עליה בטר עליה, להשלים את תכליתנו עלי אדמות, ולהוסיף לקח בהוויות דאביי ורבא המתיקות, מתוך הבנה ברורה ובהירה, ובהשלמת מדות נכונות, להיות אנשי מעלה המורידים השראת השכינה למטה.

מי לא שמע מאותו ה'יריד' שהיה פעם מעמודי התווך של חיי העולם בכלל, והיהודים בפרט, שהשתמש למרכז ההרווחה לכל סוגי הסוחרים, והיה מקיף את חייהם כ"כ עד שגם חיי היהדות היתה מיתלי תלוי בזה, ובו היו מתקיימים בתי דינין מיוחדים, ותקנו תקנות, וכל הספרים מלאים מזה, והרבה שמועות נפוצו סביב אותם ה'ירידים'.

אבל כמובן, הציר שעליה הסתובב הכל, היתה הפרנסה, לקיים 'ירוד ירדנו לשבור אוכל', וכל כמה שהצליח האדם בזה, כך נתגדל ונתעשר, ובנה קשרים חדשים עם הסוחרים הענקיים, ופעם להיפך. וע"כ היתה כל העיר וגלילתיה - שבה התקיים היריד - הומות וגועשות מרוב עם כעין 'קיבוץ גליות', כולם באו בהמוניהם, והיו משתדלים ומתרוצצים ומסתובבים בחריצות ובזריזות סחור סחור, כדי לסחור ולהרויח עד כמה שידיהם משיגים, לקנות ולמכור כדי שהשיריים יהיו נאכלים להם ליום ולילה כל השנה.

וככה נמשך ה'מצב' הרגילה - עד שהגיע השבוע האחרון, שאז התפוצצות נשמעת בחלל היריד, הרעש וההמולה עלתה לרקיע, זרם רודף זרם, כל אשר נשמה באפו פועל במרץ נורא, מבוקר עד ערב לא נתנו שינה לעיניים ותנומה לעפעפיהם, בקיומם הזריזין מקדימיין בהשכמה עד הזמן ההחושך יכסה ארץ שאז כמו בעל כרחם הוכרחו להיכנס לתוך בתיהם העראי. כל הסוחרים הסתובבו במעגל זו, ובפרט אלו שנתעצלו קצת עד שבוע זו, ולא שמו כ"כ המטרה לעיניהם, אולם בשבוע זו שעוד מעט ונסגרה שוק ההרווחה, ע"כ חגרו עוז ושנסו מתניהם בלי ליתן מרגוע לנפשם השואפות בקיומם ותשחק ליום אחרון' - ביודעם שבבתיים

טעמי הפרשה

כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה

כותב שמו של מלך

מדרש רבה

ה' מפורש ובולט, כמו בשעת שה' מצווה מפי הש"י, וזה לא ה' יכול להיות בהקמת החצר, שמכיון שעתה נפסל המדבר מדיבור, לא ה' מפורש הדבור עתה, על כן לא נאמר בחצר כאשר צוה.

ביטול ה'אני'...

החפץ חיים

בהקמת המשכן נאמר 'ויעש משה כאשר צוה ד' את משה', לכאורה ראוי היה להכתב 'כאשר צוה ד' אותו', שכן בו הכתוב מדבר. אלא התירוץ הוא שאלמלי היה כתוב 'אותו' היה משמע שקיים 'הוא', ומשקיים 'הוא' הרי בהכרח שקיים גם 'אני', ואילו אצל משה רבנו לא היה קיים 'אני', ממילא שלא היה קיים גם 'הוא', אלא שמצוי היה איזה יהודי דמתקרי 'משה' שעשה כל מה שצוה הקב"ה את משה, זה ה'אני' הפרטי שלו לא היה קיים אצלו כלל.

כאשר צוה ה' את משה, משל למלך, שצוה את עבדו וא"ל בנה לי פלטין, על כל דבר ודבר שהיה בונה היה כותב עליו שמו של מלך, והיה בונה כתלים וכותב עליהן שמו של מלך, היה מעמיד עמודים וכותב עליהן שמו של מלך, היה מקרה בקורות והיה כותב עליהן שמו של מלך. לימים נכנס המלך לתוך פלטין, על כל דבר ודבר שהיה מביט היה מוצא שמו כתוב עליו, אמר כל הכבוד הזה עשה לי עבדי, ואני מבפנים והוא מבחוץ, קרא לו שיכנס לפני ולפנים. כך בשעה שאמר לו הקב"ה למשה עשה לי משכן, על כל דבר ודבר שהיה עושה היה כותב עליו 'כאשר צוה ה' את משה', אמר הקדוש ברוך הוא כל הכבוד הזה עשה לי משה ואני מבפנים והוא מבחוץ, קרא לו שיכנס לפני ולפנים לכך נאמר 'ויקרא אל משה'.

כאשר צוה - כמדבר ה' אליו

מי השילוח - איזביצא

החצר הוי הפרוזדור

אמרי אמת - גור

ויקם את החצר... ויכל משה את המלאכה, מקשים המפורשים למה לא כתיב כאן 'כאשר צוה ה' את משה' כמו בכל העשיות. אולם איתא, התקן עצמן בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין. הפרוזדור הוא יראת שמים, שהיא מפתחות החיצונות, והנה המשכן הוא עיקר הקדושה, והוא הטרקלין, והחצר הוא הפרוזדור, וכתיב מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה, ודרשו חז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ולכן לא כתיב כאן כאשר צוה ה' את משה.

הענין הוא שנאמר בכל הקמת כלי המשכן 'כאשר צוה ה' את משה', וגבי הקמת החצר לא נאמר. כי ענין כאשר צוה כו', היינו שה' הדבר בולט ומפורש לעיני משה בשעת הקמת כל כלי על עמדו, כמו שה' בשעה שדיבר אליו הש"י, כמו שארז"ל כ"מ שנאמר 'צו', הוא זירז מיד ולדורות, וזה הענין שכתוב בכל כלי בפ"ע 'כאשר צוה'. והנה איתא, עד שלא הוקם המשכן ה' כל המדבר כשר לדיבור, ומשהוקם המשכן נפסל המדבר, ע"כ כאשר הוקם החצר ואז נגמרה בשלימות הקמת המשכן, לא שייך לומר בכאן 'כאשר צוה', כי ענין כאשר צוה הוא שהדבור

טעמי הפרשה

הקדש במחשבה

כל נדיב לב הביאו (שמות לה, כב).

בגמ' שבועות (כו): אמר שמואל גמר בלבו צריך שיוציא בשפתיו שנאמר לבטא בשפתים וכו'. מיתבי, מוצא שפתין תשמור ועשית, אין לי אלא שהוציא בשפתיו, גמר בלבו מנין ת"ל כל נדיב לב, שאני התם דכתיב כל נדיב לב, וניגמר מינה, משום דהוה תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד, וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין וכו'. ופי' רש"י (ד"ה תרומה וקדשים), תרומת מלאכת המשכן כתיב בה כל נדיב לב הביאו וגו', וגבי קדשים כתיב בחזקיהו בספר דברי הימים (ב, כט) וכל נדיב לב עולות.

ב'קצות החושן' (ס' יב ס"ק א) כתב יסוד: דלא מצינו בשום מקום דמחשבה מועיל, ואפילו הפקר והקדש ונדר בכלהו בעינן דיבור ממש, לבד בקדשי מזבח מהני ביה מחשבה, משום דכתיב קרא 'כל נדיב לב', כדאיתא בפרק שבועת שמים (שבועות כו, ב). הרי מבואר מדבריו, דלא מהני מחשבה רק בקדשי מזבח ולא בקדשי בדק הבית.

יש שהקשו עליו, הרי מקור דמהני מחשבה בקדשים ילפינן מהפסוק 'כל נדיב לב' הנאמר בתרומת המשכן, ושם היה קדשי בדק הבית, ואעפ"כ מועיל במחשבה לחוד לחלות ההקדש.

ואכן בריטב"א (שבועות סג) כתב להדיא: שגם בקדשי בדק הבית מהני מחשבה. וכן מבואר בס' 'שיח יצחק' (חגיגה י). דכתב בפשיטות: שגם בקדשי בדק הבית מהני מחשבה, ושכן מבואר ברש"י שבועות (כו): דהרי מחשבה ילפינן מתרומת מלאכת המשכן דהוי קדשי בדק הבית.

בס' 'חמדת ישראל' (קו' נר מצוה, אות ס' סק"ב) כתב: דדעת רש"י (חגיגה י. ד"ה גמר בלבו) דהקדש בדק הבית אינו חל במחשבה אלא בדיבור, וקשה הרי רש"י (שבועות כו: ד"ה תרומה) כתב דתרומת המשכן חלה במחשבה, וי"ל דהתם שאני לפי שמהן עצמן בנו המשכן.

ב'חזון יחזקאל' - להגאון ר' יחזקאל אברסמקי זצ"ל (נדרים פ"א ה"ד) דן בסוגיא זו ומביא סמך לדברי הקצוה"ח מדברי הרמב"ם, וז"ל: לכאורה קשה, למה לן [קרא] שכינויי חרמים כחרמים, הלא בהקדש לא בעינן לבטא בשפתים, ואפילו גמר בלבו לבד מהני, ובכינויים הרי יש בדיבורו שודאי דעתו להקדיש.

ולכאורה יש מקום לומר, כי אמרינן בהקדש שישנו במחשבה ולא בעינן שיוציא בשפתיו, היינו דוקא בהקדש קרבן כדיליף שם שבועות מקרא 'וכל נדיב לב עולות', אבל בערכין וחרמין בעינן שיוציא בשפתיו וכו', בערכין נמי בעינן שיפרש בפיו, שהרי כתיב איש כי יפליא נדר בערכך נפשות וכו'. וכן משמע לכאורה בירושלמי (נזיר ה, א) מאן דמר שמואל לקרבן, ופי' בקרבן העדה, מאי דאמר שמואל בהך ברייתא דתני 'אפילו גמר בלב סג' היינו לקרבן, דמפורש בקרא 'כל נדיב עולות'. גם בקצוה"ח כתוב בלשון הזה וכו'.

ולכאורה יש מקום לידוק הכי, ממה שכתב הרמב"ם בהל' מעשה הקרבנות (יד, יב) בנדרים ונדבות אינו צריך להוציא בשפתיו כלום, אלא אם גמר בלבו ולא הוציא בשפתיו כלום חייב, כיצד גמר בלבו שזו עולה או שיביא עולה הרי זה חייב להביא שנאמר כל נדיב לב יביאה בנדיבות לב יתחייב להביא, וכן כל כיוצא בזה מנדרי קדשים ונדבות, מנדקט לדוגמא 'כיצד גמר בלבו שזו עולה', ומדמסיק לבסוף: 'וכן כל כיוצא בזה מנדרי קדשים ונדבותם', ולא כתב 'מנדרי הקדש', אך 'מנדרי קדשים', משמע שדוקא בנדרים ונדבות של קרבנות, אם גמר בלבו אינו צריך להוציא בשפתיו כלום, אבל לא בערכין וחרמין שנאמר בהם 'כי יפליא' - אמנם יש לשדות נגרא בהאי דיוקא, מדהביא הכתוב 'כל נדיב לבו יביאה' ומקרא זו משמעותו בכל הקדשות.

א"נ יש לאמר שתרתי דינים ישנם בצדקה ובהקדשות, חדא הדין 'לבטא בשפתים' ו'מוצא שפתין תשמור', שבכל נדר. ועוד יש להם דין מיוחד מגזירת הכתוב 'כל נדיב לב', דמהני גמר בלבו אע"פ שלא הוציא בשפתיו, והיינו דוקא אם בדעתו להקדישה בדין דגמר בלבו, אבל אם דעתו להקדיש במוצא שפתיו דוקא אז בעינן בו כל דיני 'לבטא בשפתים', כמו בכל נדר, ואם הקדיש בכינויי כינויים וכסבור להקדיש במוצא שפתיו דוקא, הרי כיון שנקטינן שכינויי כינויים לא ככינויים, אין כאן לבטא בשפתים, ואין הקדשו הקדש.

וכן יש לפרש הא דמביעי לן במסכתין (דף ז') יש יד לצדקה או אין יד לצדקה, דלכאורה קשה, אם בדעתו היה לתת גם הזוז הב' לצדקה,

יהא חייב לתתו משום נדיב לב אע"פ שאין יד לצדקה, שהרי בצדקה גמר בלבו אע"פ שלא הוציא בשפתיו, אלא ע"כ דמיירי שהיה בדעתו להתנדב אך במוצא שפתיו ולא בנדיבות לב, ובכה"ג בעינן שיהיה בדיבורו לבטא בשפתים כמו בנדר, ואם אין יד לצדקה, אין כאן משום 'מוצא שפתין תשמור' ומשום 'לבטא בשפתים', עכ"ד.

טעם זקנים

דאגת יר"ש לחבירו...

הגאון ר' יוסף ענגיל זצ"ל

ירא שמים אמיתי חושב גם על עצמו, ולא רק על יראת שמים של חבירו. ובדרך מליצה י"ל, דע"כ בברכת החודש אומרים - ותתן 'לנו' חיים ארוכים, ואילו כשמגיעים ליראת שמים אומרים - חיים שיש 'בהם' יראת שמים, כי לגבי חיים, דואג לעצמו, ואילו לגבי יראת שמים דואג רק לאחרים, ולא לעצמו...

המשך מעמ' א' (טעמי הלב) <<<

מחכים בכליון עינים לפרסת רגליו של אביהם האהוב עליהם שיביא לחם לפי הטף...

* * *

"כותלי בית המדרש" - המקום הק' של השראת השכינה, הוא היריד לצורך עליה, שמה מתקבצים הבחורים ואברכים להרויח את הסחורה המעולה ה'עידית' עידידת' בנפש שוקקת והומות - כי טוב סחרה מכל סחורה, כדי שיתעלו וישלימו במדריגות נעלות ונפלאות להיות להם לחם ויין על שלחנם תמיד - שכן 'תורה' מרומזת עליהן, כמ"ש במשלי (ט, ה) לכו לחמי בלחמי ושתו ביין מסכתי, ו'כמצודות דוד': לכו לחמו - אם אין לכם משל עצמיכם, בואו הנה ואכלו בלחמי ושתו היין אשר מזגתי אני, והוא ענין מליצה לומר, הלא חכמת התורה היא נחמדת מאירת עינים, וחוננת דעת לההוגים בה, וכאלו מכרזת ואומרת, 'כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד', ואם צפון לבו משכך, אני אשכילו דעת!

ולשון רבינו יונה (משלי כג, כג): שלא תניח אותה עסק התורה תשכחנה כדי לעסוק בסחורה, אע"פ שאתה רואה בסחורתך ריוח אלפי זהב וכסף, כי אין למכור התורה ולהחליף אותה בזהב ורב פנינים.

וכן בכל משך הזמן לומדים בשקידה ובזריזות כדי לסגל לעצמם לנטוע בקרבם את שרשי קדושת התורה שיקנו שבתיה בלבם, להיותם אש מוקדה בלהב יוצאת, להשקות מוחם במימי התלמוד, לקנות קנינים בתורה - ידיעות, הבנה, מתיקות, התמדה, לומדות, הלכות היום יומית, וכל מעלות רמות...

אולם בהגיע השבוע האחרון של היריד - הזמן, חוגרים עוז להיות עומד על המשמר לתפוס מה שביכולתו, וגם אלו אשר במשך הזמן לא הדליקו נשמותיהם על שיא יכולתה, אולם כהיום הלהב יוצאת ומדלקת גם אותם, ללחום במלחמתה של תורה, לחזור ולשנון את הלימודים כדי שיחזרו לבתיהם מלאים ושבועים, ולהכין להליל סדר' באנפין נהירין, בהרגשה נעימה ובעדינות הנפש, להודות ולהלל למי שעשה לנו הנסים והנפלאות, ובחר לנו לעם סגולתו, אשרינו!...

הבה כולנו לנצל את 'הזמן' - אשר כל רגע מתחשב. מסופר: שהרה"ק האמרי אמר 'מגור זי"ע שידוע בגודל התמדתו, היה פעם בא' מערבי שבתות, שהרבנית ניגשה להדלית נרות, ואמר הרבי שיש עוד פנאי, ענתה: שלא נותר לזמן ההדלקה, רק רגע אחד, ענה: א רגע אז א וועלט!

ע"כ ב'שבת החודש' הדין, מקבלים התחדשות מחודשת, בהתעוררות פנימית הנוגעת נקודת הלב, להוסיף ולאמץ כפי יכולתו, להחתים את הזמן בחותם האמת לקיים מה שנאמר 'בן חותמין'...

טעמי השבת

שבת החודש

נכון הדבר שתשאר פה לשבת הבאה, כי בפרשת החודש מתחדשים כאן, נעשים לבריה חדשה!

שמע רבי יעקב אליהו את ההבטחה, וניאות להשאר בשינאווא, לימים סיפר רבי יעקב אליהו על אותה שבת עילאית ועל תפילת אהבה רבה הנרטטת עד שלא יכול להתאפק ויצא החוצה לשפוף את נפשו בבכיה, או אז הרגיש שנעשה לבריה חדשה כהבטחת רבינו.

וכתב הגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין ז"ע ב'פרי צדיק': שמראש חודש צריך להשיג ולהרגיש קדושת המועד שיבא בחודש זה, והוא ראש השנה לרגלים שממנו מסתעף כל קדושת הרגלים. וכשחל ראש חודש בחול צריך לקרות בשבת שקודם ראש חודש 'פרשת החודש', שבשבת שלפניו צריך להרגיש קדושת ראש חודש שיהיה בימי המעשה שאחריו, כמו שאמרנו כמה פעמים, דשבת כולל כל קדושות שיבאו בימי המעשה שאחריו, כמו שאמרנו ברכתו מכל הימים כו', וכלול בשבת זה קדושת ראש חודש, שכולל רגל שבו הוא שורש כל המועדים.

התחדשות!!! הולכים מחיל אל חיל - מגאולה לגאולה, אכן בשבת זו 'שבת החודש' מתעוררת התחדשות נפלאה בתוככי בני ק-ל חי, שסמוכים ונראים לחג הקדוש 'חג הפסח' - אשר בה הפלא ה' לעשות לעמו ישראל.

התחדשות זו פועלת אצל כל א' מבני ישראל, להתחדש כנשר נעוריו, כמבואר ב'שפתי צדיק' שבפרשת החודש, בא ניצוץ אור חדש, שיוכל להיות כבריה חדשה ממש. וכן איתא ב'פרי צדיק' - שהיהודי הקדוש זללה"ה אמר, שבשבת החודש יש בו התחדשות בשפע בדברי תורה.

מסופר בס' 'רביה"ק משינאווא': הג"ר יעקב אליהו לעזער מגדולי חסידי שינאווא ובעל שובע שמחות סיפר, דכאשר נסע לראשונה לשינאווא היה זה לשבת קודש פר' פרה, לאחר שקרא לשבת עונג והתפעל מתהלוכות קדשו של רבינו הקדוש משינאווא ביקש להפרד מרבינו ולשוב לביתו, הוא המתין לברכת רבינו מתוך המון האורחים, אבל רבינו פנה אליו ושאלו: אתה נוסע כבר לביתך? שמע אחד הגבאים את השאלה והבין את כוונת רבינו, וענה מדעת עצמו: הוא ישאר כאן לשבת הקרובה... נענה רבינו ואמר:

יש לציין מש"כ השו"ת עונג יו"ט (סי' קיז) בענין צדקה במחשבה הנ"ל: קשה לי טובא, לפי דעת כמה מהראשונים דצדקה מחייב במחשבה כמו קרבנות, דכתיב נדיב לב, כמ"ש הש"ע ב"ור"ד (סי' רנ"ט), דא"כ מאי מבעי לי להש"ס אי יש יד לצדקה או לאו, דפשטא דלישנא משמע דמבעי לי אי מהני האי לישנא דמיקרי רק יד גבי צדקה, ולא בכוונת הנודר מסתפק הש"ס, אלא דאף אם הנודר כיון לצדקה, מ"מ מבעי לי אי מהני יד לאתפסי גבי צדקה או לא. ולדעת הני רבוותא דסברי דבמחשבה בעלמא נמי מחייב בצדקה, א"כ פשיטא דמהני יד דעדיף ממחשבה. וי"ל, דבמחשבה מחויב לקיים, דהיינו אם גמר בדעתו ליתן צדקה מחויב ליתן כמו באומר אתן. אבל אכתי אין הסלע גופא נתפס בצדקה שיהא זה הסלע בעין כמו שהוא ממונא דעניים, לענין שיכול להתפס בו סלע אחר, ולהכי מבעי לי ב'יד', כגון דאמר 'והדין', אי מהני יד ונתפס האי סלע בצדקה או לא, ע"ש.

טעמי החינוך

יסודות בחינוך

הרה"ק מהרש"ב מליובאוויטש זי"ע

- א.** למחנך צ"ל מסירות נפש מסויימת עבור החינוך, והמסירות נפש של המחנך מעמידה את המחנך בקרן אורה, ב'פינה' מאירה ו'בריאה'.
- ב.** החינוך וההדרכה היא תורה שלמה בהל' מרובות מסתעפות לפרקי הכשרה ופרקי הנהגה, מן מצד המחנך והמדריך והן מצד המחנך והמדריך. ובכללותה היא רבת האחריות ועבודה קשה וכבדה בניגיעה עצומה בניגיעת נפש ויגיעת בשר.
- ג.** על ראשי ישיבות להביא את התלמידים לחיבת התורה, לא רק ללמד אותם ללמוד, אלא לאהוב תורה, שיהיה להם תענוג בתורה...
- ד.** האחריות של המלמד דעה את ה' שהוא צריך למסור ולתת עצמו במסירה ונתניה בכל לבו נפשו ומאודו ללמד את תלמידיו ולהשיג עליהם בעינא פקחא בעניני יראת שמים ולהחם את לבבם בחום אש אלקי לקבוע בלבותיהם אהבת ה', אהבת התורה, חיבת מצות המעשיות ואהבת ישראל.
- ה.** החינוך וההדרכה בימים עברו חקקו את המדה של 'הצנע לכת', לא זו בלבד שהרחיקו בליטות ולא הרשו שום חיצוניות, אלא המאיסו את הבליטות מילדות, והתייגעו לשרשן כליל, ובמקומן חקקו מדות טובות.

השביתה ממלאכה בשב"ק

לך עתה לשאת אותו הניחאו בקרון והקל מעליך, ויאמר העני, די לך אדוני מה שתסבול משא גופי, תסבול עוד משא חבילתי, ויצחק ויאמר, סכל, הלא גם בהיות המשא על שכמך מי ישא אותך ואת חבילתך.

הנמשל, אחר אשר כל העולם וכל הברואים עמוסים לכביכול, כמאמר הכתוב אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול, ואם כן אין לך לדאוג על משא חבילתך להניחאו גם כן, כמאמר מאן דיהיב חיי יהיב מזוני.

(נה) השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך, אשר לכאורה לא ידענו מאין היתה זאת לדוד המלך ע"ה, להיות מפליג כל כך בדבר הבטחון, וכי אין להאדם להשתדל מאומה באמצעים העלולים להביא פרנסתו, רק להשליך יהבו על ה'. והנראה בזה בטעם הענין, משל לעני, שהיה הולך בדרך וחבילתו על שכמו, וכמשא כבד יכבד ממנו, ויפגע בו סוחר אחד נוסע במרכבה רחבה, ויאמר אל העני עלה על המרכבה, ויעל וישב, והסוחר נוסע לדרכו, ויפן הסוחר אחר כך לאחוריו עבור איזה ענין, וראה כי העני יושב ומשאו על כתפו כאשר בתחלה, ויאמר אליו מה

מכל מחשבה והרהור מלאכה כל יום השביעי.

והן לכונה זאת בא הכתוב שלפנינו להגיד אל האדם אופני השלמתה על נקלה, והוא במה שהקדים ואמר ששת ימים תעבוד וגו', כי בזה הקדים יתברך לאיש הישראלי מדה אחת שידבק בה, מה שהיא סבה גדולה שתהיה שמירת שבת קלה עליו, והוא הבטחון בהאלהים יתברך שיהיה מוחלט בלב האדם, שאין לה' מעצור להושיע גם מבלעדי העסק בשבת, וישב בטל וישלך על ה' יהבו, טעמו וראו דברי משיח ה' (תהלים

טעמי הפרנסה

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש וגו'.

הגאון המגיד מדובנא זצ"ל

בספר 'משלי יעקב' (פר' יתרו) אמר בדרך משל בענין שביתה ממלאכה ביום השבת, וז"ל: הנה צוה עלינו יתברך להזהר ולשמור את השבת ולקדשו במחשבה והרהור מלאכה כל יום השביעי, אם כן מצות שבת גדולה וקשה מאד על האדם. ולמה אמר הנביא בשם ה' (מיכה ו) עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי, והלא צוה עלינו מצות שבת קדש כבדת השמירה עד מאד להזהר

טעמי הצדיקים

כ"ט אדר - ב' ויקרא תקנ"ה - תרכ"ו
הרה"ק ר' שלמה מראדאמסק זי"ע
התפארת שלמה
 בן ר' דוד צבי זצ"ל
 תלמיד הרה"ק האור לשמים מאפטא ועוד זי"ע

אמרו עליו:

רבו האור לשמים: האברך הזה בשעה שהוא מזמר, מונח לו שם הוי' על קצה לשונו, זמירותיו ממש כקול כנפי הכרובים בגן עדן. הרה"ק ר' חיים דוד דאקטאר: מקובל בידי מהיחזה מלובלין זי"ע סימנים מיוחדים לצדיק אמיתי, וכל אותם הסימנים מצויים בהרב מראדאמסק. עוד העיד עליו: כי בו נשמת התנא ר' עקיבא, חכמת שלמה המלך, ובחי' יוסף הצדיק. בנו הרה"ק היחסד לאברהם: היה מוכן לוותר על כל חלקו בתורה בשביל יהודי אחד.

מאמרותיו:

ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה - כל עבודת האדם בחודש הזה - חודש ניסן, היא לאוקמי שכינתא מעפרא, כדידוע שהשכינה הק' נקראת 'זאת'.

מי שהוא יר"ש באמת ואוהב ה', שמח הוא כשרואה בחבירו מעלה יתירה ממנו, ואומר אם אני אינני ראוי והגון לכך, הנה עכ"פ חברי עובד ה' ועושה רצון קונו ונחת רוח ליוצרו.

מדת' על הפרשה:

ויקהל משה וגו', כי ע"י שהי' משרע"ה עושה רצון הש"י בעשיית המצוה, אז ממילא היה בא התעוררת אל כל בני ישראל, ובא התעוררות אליו.

כל הזהב העשוי למלאכה. הנראה לרמז כי עיקר הבריאה של הזהב היה כדי שיעשה המצות עם המעות, דהיינו צדקה או נדבת בהמ"ק, ולא להכניס המעות לצורך עצמו, או להניח לבניו או להתענג את עצמו, אלא שיעשה עם המעות מצות, וזה 'כל הזהב העשוי למלאכה' לשון עשייה.

ב' ניסן - ד' ויקרא תר"פ
הרה"ק ר' שלום דובער מליובאוויטש זי"ע
ה'מהרש"ב
 בן הרה"ק ר' שמואל זי"ע ה'מהר"ש'

מפעילותיו: יסד רשת הישיבות 'תומכי תמימים'

מאמרותיו:

אמר פעם לחסיד בעל כשרונות שהכניס א"ע למסחר של ערדליים: א פיס אין קאלאשן האב איך געזעהן, אבער א קאפ אין קאלאשין?!

עובדא:

בכל פעם שנרשמו תלמידים לישיבה הגישו לרבינו רשימה של התלמידים, בצירוף חות דעת מפורטת על כל תלמידי ותלמידי. פעם נרשם לישיבה בחור למדן ובעל כשרון, רק אליה וקוף בה, שהיו לו מידות גסות ופניו מגושמים ביותר. כאשר עיין הרבי ברשימה והתעניין על כל תלמידי, בהגיעו לאותו התלמיד התעמק הרבי, ואחר החליט שיש לקבלו, אלא שיצטרכו לקחת אותו היטב לעבודה.

סמוך לחודש אדר הזמן שנהגו לברור ולטחון החיטים למצות שמורה, צוה הרבי שכל העבודות הקשות בהכנת חג המצות יוטל על אותו התלמיד, במשך שבועיים רצופים לא היה לו כמעט רגע מנוחה

הילולא דצדיקא

מעבודות בבירית וטחינת החטים, כשהגיע זמן אפיית המצות שוב הוטל על אותו התלמיד כל העבודות הקשות שבמקדשו, וכן באור לארבעה עשר ליל בדיקת חמץ נמשך עבודתו עד כמה שעות אחר חצות הלילה, ובשבע בבוקר כבר היה צריך להכין את התנור לאפית המצות של ערב פסח.

באחרון של פסח נהג הרבי לסעוד עם התלמידים סעודת יום טוב, בשעת הסעודה אמר הרבי לבנו על אותו התלמיד ראה כמה גדול כח 'זעיה' כח מצוה, הרי הוא השיג פנים אחרות לגמרי, אין כבר הגסות ומראהו פני אדם - ליקוטי דיבורים.

ב' ניסן - ד' ויקרא תרנ"ט - תשכ"ח
הרה"ק ר' יעקב יוסף מסקווירא זי"ע
 בן הרה"ק ר' דוד זי"ע - חתן הרה"ק ר' פנחס מאוסטיאלא
 חתן הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע

אמרו עליו:

דודו הרה"ק מהר"א מבעלזא: הוא קדוש מרחם אמו. הרה"ק ר' מנחם מקאלוב: הוא כולו רוחניות!

מאמרותיו:

עולם הבא יש לכל איש ישראל כמו שאמרו חז"ל כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, אבל 'עולם הזה' יש רק לשומרי תורה ומצוות, כי תענוגי עולם הזה הם רק תורה ומצוות.

כשם שאי אפשר להיות למדן בלי ללמוד, כן אי אפשר להיות חסיד בלי ללמוד ספרי חסידות.

פעם אחת של הסתכלות אסורה מאבדים שנה שלימה של לימוד התורה.

ג' ניסן - ה' ויקרא תקפ"ד
הרה"ק ר' בנימין זאב מזנאריז זי"ע
 בן הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלזאטשטוב זי"ע

אמרו עליו:

אביו: שיש לו נשמת ירמיהו הנביא. עוד אמר: כל ה' בני כנגד ה' חומשי תורה והוא נגד ספר ויקרא [הוספה: פלא שנסתלק בשבוע ז].

מעבודות:

כל יהודי היה נקרא בפיו 'צדיק' - ועמך כולם צדיקים, כולם ממש בלא יוצא מן הכלל, וכבר מצא מילים טובות עליהם ועל מעשיהם. מעשה ב'צדיק' א' שגנב ממנו השעון שחסידי קנו לו, 'אדם עובר על לא תגנובו ורבינו עוד קורא עליו צדיק?' תמרו חסידיו, נענה ואמר: בודאי הוא צדיק, הרי לקח השעון כדי שיקום וישכים לתפילה, כשטיפרו לו על כמה אנשים שמבלים לילותיהם לריק, השיב להם, שאינני מבין את תלונותיכם, הם מרגילים את עצמם להיות נעורים בלילות, ואחר כך בודאי יצלו זאת לעבודת ה' - ימי זכרון.

היה איש גדול מאד והיה פיקח עצום וחכמתו היתה עטופה בתמימות גדולה, ועל פניו היה נראה כאיש תמים שאפשר לרמותו. פעם נסע עם בעל עגלה ובמשך כל הדרך כשנפג אליו קרא לו 'צדיק' כאן צריך לירד מהעגלה. נענה אליו בעל עגלה, רבי, אני צדיק ואתה הרי ג"כ צדיק אולי נשתדך בינינו, לי יש בת ולך בן. נענה אליו, אכן האמת הוא ששיניו צדיקים, אבל אתה תשתדך עם צדיקים שכמותך, ואני אשתדך עם צדיקים כמוני... - מאמר מרדכי

טעמי העבודה

אשרינו מה טוב חלקינו

הגה"צ ר' ירוחם לייבוביץ צ"ל - משגיח מיר

לתועלת הענין נציע כאן חלק מאמר מ"ש בפ' בראשית, שיש לה שייכות לפר' החודש - רש"י (בראשית א, א): אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם', שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל וכו'.

הנה פתח לנו רש"י בכל זה כמודעה גדולה לכל התורה, והענין כי הנה כל אנשי תבל אין להם כל ידיעה משום סדר ומשטר אשר בעולם, האדם נולד, חי את חייו, מבלה ימיו ומת, וזה הכל, מתעלם הוא ואין לו ידיעה לא מאיזו שהיא התחלה ולא מאיזה שהוא סוף, אין הוא רואה בבריאה לא את הכיוון ולא את המגמה, לא את המהלך ולא את הסדר, לא ראשית ולא אחרית, הכל נראה בעיניו כחלקים מפורקים מקוטעים זעיר שם זעיר שם, ללא המשך וללא בריח המחבר את כולם, ולמה איפוא נתפלא עליהם ועל מבטם, כי אמנם כדירתם כן מבטם, מבליים הם כל ימיהם ב'רחוב', מבליים הם כל ימיהם על 'הספרות' שלהם אשר היא באמת אך 'בית שגעון גדול', אין בה לא אור ולא בהירות, כולה תהום רבה של חושך וערפל בלבול ופתלתול, המשך אחד של פטפוטים ולהג בעלמא - 'מען פלאפעלט', כל ימיהם המשך אחד של שטויות והבלים - 'מען פליידערט', בכל 'חכמתם' אין חיבור ואין דיבוק, אין המשך ואין משפט, ומה פלא כי העולם 'מתובל', כי כל הילודים על ברכיהם רק מהומה ושומה בכל חייהם בכל עצמיותם ומהותם, שכל כולם במהלך אחד של בלבול וערבוביה.

לא כן המתגדלים על יצועי התורה עם לימוד התורה, משיג האדם בהירות וברירות, רואה הוא כי אמנם יש סדר ומשטר נכון לבריאה, הכל במהלך ובכיוון, וגם את ישותו הוא, רואה הוא בתוך הפלפול, יצירתו, הולדתו, וכל היותו לא מדולדלות הן, כי אם כטבעת בתוך השרשרת, רואה הוא וחש את ההתחלה וגם את הסוף, מחבק הוא בזרועותיו את הראשית יחד עם האחרית.

בני ישראל יודעים את שנות הבריאה, אצלנו העולם נברא זה לא מכבר, מעט וזעיר הוא היויו כל סדרי הבריאה, ואם עדיין לא נתפתחו כל כחותיה מובן זה לנו ללא כל תימה, כי הרי טרם ארכו ימיה רק אלפי שנים המה, ובזמן קצר כזה רב לה מאוד, גם אשר פעלה והעלתה. אבל מה בפייהם דבר, מה יענו אלה אנשי התרבות המתקדמים והפרוגרסיבים [מפלגה ציונים] אשר אצלם כבר מיליוני שנים לעולם, והעולם הרי הולך ומתפתח, משתנה לשבח בלי הרף, הרי גם בפרק זמן קצר של יובל שנים מתפתח העולם בפסיעות כה ענקיות, ואיה הן תוצאות כל ההתפתחויות הכה ארוכות של משך מיליוני השנים?

וכבר פעם אחת בשיחתי עם אחד פוקר, אמרתי לו, הנה אוכיח ואראה לכם מדבריהם, אתם סיפרתי לו מה שאמר לי פעם רופא אחד מאומות העולם, כאשר התגלגלה שיחתנו על דבר המן שאכלו בני ישראל במדבר - בדור ובתקופה שטסים באוירונים אתם עוד מאמינים בסיפורים של מן. הנה כי אם ההתפתחות של המצאת האוירונים מנגדת לכם לאמונה במן, אם כן אשאל אני אותך, איך אתם יכולים לתאר ולהאמין בקדמות העולם, הכזאת היא ההתפתחות הראויה לזמן של ביליונים שנים.

רופא אחר אמר לי, כי לפי התקדמות החכמה בעיני רפואה הוא מאמין כי עוד יגיעו לחיים בלי מות, אם כי איפוא תגיד לי נכוחה לפי חשבון מנין שנותיכם, אתם מדוע באמת טרם באתם עד כה לידי המצאה של חיים נצחיים - הכזאת היא ההתקדמות?

ואנחנו - אשרנו מה טוב חלקנו ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים - התוהים... כשמתחיל האדם את התורה עם הפסוק הראשון של בראשית ברא, הנה תיכף הוא חש כי הבריאה אינה הפקר, הרגש ראשון זה כבר עושה מהפכה גמורה באדם לכל ימי חייו, רואה הוא מיד לפניו אדון מושל ומנהיג הכל בסדר, הכל במשטר, הכל בחוק ומשפט, אין דבר יתר ויותר, אין לדלול ואין פזור...

5124-11th Ave.
 Brooklyn NY 11219
 mimogilyon@gmail.com

מכון מדושני עונג